

Pirkko Työläjärvi

haluaa nostaa omaishoidon sille kuuluvaan arvoonsa

Pirkko Annikki Työläjärvi (o.s. Salo, myöh. Humberg, s. 8. syyskuuta 1938 Jämsä) on suomalainen kauppatieteiden maisteri ja sosiaalidemokraattinen poliitikko. Hän on ollut pitkäaikainen kansanedustaja, eduskunnan varapuhemies, moninkertainen ministeri sekä Turun ja Porin läänin maaherra vuosina 1985–1997. Kuvaaja: Kalevi Keski-Korhonen, Paasikuva, 1982. Kuvallähde: Työväen Arkisto.

Pirkko Työläjärvi

- Syntynyt Jämsässä 1938
- Kauppatieteiden maisteri
- Sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä, kansanedustajana 1972–1985
- Suomen sosialidemokraattinen puolue, varapuheenjohtaja 1975–1987
- Turun ja Porin läänin maaherra 1985–1997

Valtioneuvoston jäsenyydet:

- Ministeri sosiaali- ja terveysministeriössä (Miettunen II) 30.11.1975–28.09.1976
- Sosiaali- ja terveysministeri (Sorsa II) 15.05.1977–25.05.1979
- Ministeri valtiovarainministeriössä (Koivisto II) 26.05.1979–30.06.1981
- Kauppa- ja teollisuusministeri (Koivisto II) 01.07.1981–18.02.1982

On helmikuinen iltapäivä. Ensimmäistä hyvinvointiluevaaleista on muutama viikko. Istun Pirkko Työläjärven kanssa keskustelemassa omaishoidosta. Työläjärvi viettää ansaittuja eläkepäiviä, mutta seuraa yhä aktiivisesti yhteiskunnan tapahtumia. Hän on SDP:n pitkäaikainen kansanedustaja, ministeri ja maaherra.

Suomen sosiaali- ja terveyspalvelut ovat suuren muutoksen kynnyksellä ja uusilla aluevaltuutetuilla on suuri vastuu rakentaessaan palveluita kuntoon. Yhtenä osana valtuutetut joutuvat pohtimaan myös omaishoidon tulevaisuutta.

Työläjärven äiti sairasti vaikeaa epilepsiaa, minkä vuoksi Pirkko joutui jo pienenä tyttönä huolehtimaan läheistään.

– Aikoinaan ei ollut omaisen työlle edes nimeä, vaikka se on ikiaikaista. Äiti oli hyvin tarkkaan kertonut, miten toimia kohtausten aikana. Niin minä sitten tein ja äiti aina kehui, että sä hoidit hyvin. Ei sitä vastuuta silloin pitänyt minään, koska asia oli minulle opetettu, sanoo Työläjärvi.

– Kokemusta on vuodesta 1947 vuoteen 1992. Olimme äidin kanssa kaksin ja pärjättiin. Ääriesimerkki seuraavaksi. Äiti loukkaantui aina joskus kohtauksessa. Oli talvi ja lunta. Perhetuttavalta saatu mahakelkka oli ainoa väline mennä lääkärin vastaanotolle. Äidin neuvojen mukaan vedin ja työnsin ja piilotin kulkuvälineen lääkärin katseilta.

– Silloin tunsin olevansa tarpeellinen, hän jatkaa.

Työläjärven ministeriaikana ei omaishoidosta vielä puhuttu mitään.

– Silloin keskityimme rakentamaan sosiaali- ja terveydenhuollon suuria rakenteita, joiden osa omaishoito nykyään on. Säädospohja pitää olla tietysti kunnossa, jotta palveluita voidaan järjestää.

Omaishoitajien tilanteet ovat moninaisia: vanhemmat hoitavat lapsiaan, puoliset toistaan tai lapset vanhempiaan.

Selvityksen mukaan noin miljoona suomalaista hoitaa säännöllisesti läheistään. Mikäli kaikki nämä siirtyisivät yhteiskunnan raskaampien palveluiden pariin, tarkoittaisi se 3,1 miljardin euron lisäkulua terveydenhuollolle.

– Ei pidä ajatella, että omaishoitajat ovat kaikki naisia tai kaikki vanhoja, vaan ihmisten tilanteet ovat kovin erilaisia. Se on välillä vähän semmoista vuorovettoa, että ensin toinen puolisoista hoivaa toista, kunnes jotain sattuu ja vastuu vaihtuu.

– Kaikessahan tullaan lopulta talouspolitiikkaan, niin tässäkin. Hyvin ja järkevästi hoidettu omaishoito on inhimillistä ja myös taloudellisesti järkevää. Omaishoitoon pitää olla olemassa sellaiset rakenteet, joilla voimme tukea ihmisten pärjäämistä ja jaksamista. On voitava mieltä tarpeita yksilöllisemmin kuin nyt, toteaa Työläjärvi.

– Tässä työssä hoiva-alan työntekijät ovat parhaita asiantuntijoita. Kuunnellaan heitä, sanoo Työläjärvi.

Tammikuussa julkaistiin työryhmän poikkihallinnollinen tarkastelu sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön riittävyydestä ja saatavuudesta. Työläjärven mukaan tämä ansiokas työ pitää ottaa pohjaksi kehittämiselle ja tuoda sen rinnalle omaishoitajien asia.

– Jos ja kun omaishoitajien panosta tarkastellaan taloudellisesti, toiminnallisesti ja inhimillisesti, ymmärrettäneen, että omaishoitoon kaikkien kannattaa satsata. Omaishoito ei korvaa julkisen ja yksityisen sektorin palvelurakenteita vaan se täydentää niitä. Ja omaishoidon merkitys antaa näkökulman myös faktisen hoitovelan voittamiseen.

Omaishoitajien arki on usein raskasta, kun hoidettava tarvitsee jatkuvaa apua ja tukea selviämiseensä. Monet omaishoitajat sanovat, että kaiken keskellä saattaa tuntua ylivoimaiselta taistella lakisäateisten palveluiden saamisesta, kun arki kuormittaa liikaa.

Yhteiskunnan tehtävä on tukea omaishoitajien jaksamista ja huolehtia heidän oikeudestaan vapaapäiviin ja tarvitsemiinsa lisäpalveluihin. Esimerkiksi vapaapäivien pitämiseksi pitää olla tarjolla erilaisia vaihtoehtoja, kuten perhehoitoa tai kunnan tarjoamia

Omaishoito pitää resursoida asiallisesti, ei nipistäen kaikesta mahdollisesta. Olemme sen kansakuntana velkaa lähimmäisillemme, jotka ovat hoitaneet ja hoivanneet sukupolvesta sukupolveen kanssaihmissiään.

Tässä työssä hoiva-alan työntekijät ovat parhaita asiantuntijoita. Kuunnellaan heitä.

omaishoidon sijaisia, laitospaikkojen lisäksi.

– On pystyttävä ajattelemaan tätä asiaa yksilöllisesti. Aina ei hoidettava suostu lähtemään kotoaan ja hoitajalle on silti voitava järjestää hänelle kuuluva vapaapäivä. Yhteiskunnan tulee huolehtia siitä, että näin tapahtuu.

– Veteraani- ja invalidijärjestöissä on pitkä perinne ja runsas kirjo. Jotkut pitävät yhteyttä taide- ja muiden harrastusten avulla. On ikäihmisten runo-, laulu-, askartelutoimintaa, lukupiirejä ja lasten esittämää ohjelmaa. Mahdollistetaan tällainen omaishoitajienkin tueksi, Työläjävisio.

Työläjävisio näkee, että nyt, kun sosiaali- ja terveystalouksista päättäminen siirtyy suuremmille alueille, on huolehdittava siitä, että omaishoitajat eivät muutoksessa unohtu tai heidän asemansa heikkene. Pitää esimerkiksi yhtenäistää omaishoidon tuen palkkiot: nostaa ne sille tasolle, jolla ne ovat korkeinta palkkiota maksavilla.

Keskustelumme soljuu siihen, miten kuka tahansa voi yhtäkkiä päätyä omaishoitajaksi. Elämä on ennakoimaton, eikä näihin tilanteisiin välttämättä osaa valmistautua.

– Paljonko meillä on sellaisia ihmisiä, joille arjen kotityöt ovat vieraita, koska puoliso on aina huolehtinut niistä? Näitä taitoja meidän kaikkien pitäisi osata, että selviämme myös yllättävistä tilanteista, pohtii Työläjävisio.

– Pitäisi osata kohdata muistisairas ja ymmärtää, miten sairauden kanssa eletään. Omaishoitajille pitää tarjota valmennusta niihin asioihin. Sitä voivat toteuttaa vaikka erilaiset järjestöt. Tämä on tärkeää jaksamisenkin näkökulmasta.

Uusilla hyvinvointialueilla on lakisääteisesti olemassa vanhus- ja vammaisneuvostot. Niiden hyödyntäminen on pitkälti kiinni siitä, miten tärkeiksi ne nähdään.

Pirkko Työläjävisio kanta on selvä: – Näitä neuvostoja pitää ottaa mukaan asioiden valmisteluun ja hyödyntää siellä olevaa asiantuntemusta myös omaishoidon kysymyksissä. Kysytään niiltä, jotka oikeasti ovat asioiden äärellä arjessaan.

– Tietoja ja taitoja on paikallisesti runsain mitoin. Kysymys on siitä, miten saadaan osaaminen ja välittäminen nivoutumaan luovasti uusiin rakenteisiin. Omaishoito voi olla tienäyttävä, jos omaishoitajia kuullaan ja heidän liittoaan kontaktoidaan aktiivisesti.

Lopuksi Työläjävisio heittää pallon alueiden päättäjille:

– Omaishoito pitää resursoida asiallisesti, ei nipistäen kaikesta mahdollisesta. Olemme sen kansakuntana velkaa lähimmäisillemme, jotka ovat hoitaneet ja hoivanneet sukupolvesta sukupolveen kanssa-ihmisiä.

Saija Karnisto-Toivonen, viestinnän asiantuntija
Salon Eläkkeensaajien jäsen

Julkiselle sosiaali- ja terveyden- huoltojärjestelmälle omaishoitaja on lottovoitto

”Uuden tutkimuksen mukaan pelkästään sopimusomaishoidon piirissä olevien iäkkäiden henkilöiden hoidon kustannukset olisivat vuodessa yli kolme miljardia euroa nykyistä suuremmat ilman omaisten apua.”

Omaishoito lukuina

- Pääasiallisia auttajia 350 000
- Sopimusomaishoitajia 50 000 (70 % naisia)
- Läheisten vastuulla 80 % hoivasta

Omaishoidettavien pääasialliset huolenpidon ja hoidontarpeen syyt

	2012	2017
• Muistisairaus tai muut muistiongelmät	26 %	34 %
• Pitkäaikainen fyysinen sairaus tai vamma	25 %	24 %
• Fyysisen toimintakyvyn heikkeneminen	29 %	21 %
• Kehitysvammaisuus	15 %	14 %
• Muut syyt (esimerkiksi psykiatriset sairaudet ja päihdesairaudet)	5 %	7 %

Omaishoito on kunnalle edullista

- Vuonna 2022 lakisääteisen alin hoitopalkkio oli 423,61 euroa/kk
- Hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen aikana hoitopalkkio on vähintään 847,22 euroa/kk
- Jos omaishoidettava tehostetussa palveluasumisessa → noin 63 000 euroa/vuosi
- Jos omaishoidettava omaishoidossa (3 vapaavuorokautta/kk) → noin 12 000 euroa/vuosi*

* Laskelmassa käytetyt luvut:

palkkio 440 euroa x 12 kk plus vapaapäivän hinta
186 euroa x 12 kk x 3 päivää, eli yhteensä noin 12 000 euroa.

Lähteet:

Omaishoitajaliitto, EKL:n webinaari 10.11.2020
Omaishoitajaliiton infograafi: Omaishoito on kunnalle edullista
www.bit.ly/omaishoitajat_faktopaperi / www.omaishoitajat.fi

LUE LISÄÄ:

Marja Keväjävisio, Maria Lindholm & Arto Reiman:
Että joku näkee mut – omaishoitajan hyvinvointi ja tarpeet
www.bit.ly/omaishoitajan_hyvinvointi

Tasavallan presidentti Urho Kekkonen kättelee syntymäpäivänään 3.9.1975 kansanedustaja Pirkko Työläjävisiä. Heidän välissä on eduskunnan puhemies Veikko Helle. Kuvallähde: Työväen Arkisto.

Presidentti Mauno Koivisto ja kansanedustaja Pirkko Työläjävisio valtiopäivien avajaisten kahvitilaisuudessa. Vuosi luultavasti 1982–1985. Kuvallähde: Työväen Arkisto.